

Mišljenje roditelja o odgojiteljskoj profesiji

Canjko, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:447783>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

IVA CANJKO

ZAVRŠNI RAD

**MIŠLJENJE RODITELJA O
ODGOJITELJSKOJ PROFESIJI**

Čakovec, lipanj 2021.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Čakovec)**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Iva Canjko

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Mišljenje roditelja o odgojiteljskoj profesiji

MENTOR: doc. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić

Čakovec, lipanj 2021.

SADRŽAJ

SAŽETAK	5
SUMMARY	6
1. UVOD	7
2. RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE	8
2.1. NACIONALNI KURIKULUM ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE	9
2.1.1. Načela	9
2.1.2. Vrijednosti.....	10
2.1.3. Ciljevi.....	10
2.2. ZAKON O PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU	11
2.3. DRŽAVNI PEDAGOŠKI STANDARD PREDŠKOLSKOG ODGOJA I NAOBRAZBE	12
3. ODGOJITELJSKA PROFESIJA	13
3.1. Etički kodeks.....	14
3.2. PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA.....	14
3.2.1. Odlike dobrog odgojitelja	15
3.3. PROFESIONALNE KOMPETENCIJE ODGOJITELJA	16
3.4. AUTONOMIJA ODGOJITELJA	18
3.5. OBRAZOVANJE ODGOJITELJA	19
3.6. STRUČNO USAVRŠAVANJE ODGOJITELJA.....	22
3.7. REFLEKSIVNI PRAKTIČAR I REFLEKSIVNA PRAKSA.....	23
3.8. STATUS ODGOJITELJSKE PROFESIJE U DRUŠTVU	24
4. RODITELJI KAO PARTNERI ODGOJITELJU	25
4.1. MOGUĆE PREPREKE U USPOSTAVLJANJU KVALITETNIH ODNOSA IZMEĐU OBITELJI I USTANOVE	26
4.2. OBILJEŽJA SURADNIČKOG ODNOSA.....	27
4.3. OTVORENOST ZA SURADNJU.....	28
5. METODOLOGIJA	29
5.1. CILJ	29
5.2. ISPITANICI.....	29
5.3. INSTRUMENT.....	30
5.4. REZULTATI I RASPRAVA.....	31
6. ZAKLJUČAK.....	38
7. LITERATURA	39
8. PRILOZI	41

KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA.....	45
IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA..	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.

PREDGOVOR

Posebno zahvaljujem svojoj mentorici doc. dr. sc. Adrijani Višnjic Jevtic na velikoj podrsci, nesebichnoj pomoci te profesionalnim savjetima tijekom pisanja ovog završnog rada. Također zahvaljujem svim profesorima, kolegama i svojoj obitelji na pruženoj podrsci.

SAŽETAK

Nužnost suradničkih odnosa između obitelji i ustanove ranog i predškolskog odgoja pretpostavlja međusobno uvažavanje i podršku. Dok je mišljenje odgojitelja u suradnji s roditeljima i roditeljstvu istraživano, puno su rjeđa istraživanja koja istražuju roditeljsku perspektivu. Ovaj rad usmjeren je istraživanju roditeljske perspektive prema odgojiteljskoj profesiji. Cilj je bio istražiti roditeljsko mišljenje o odgojiteljima i vrtiću te utvrditi postoje li razlike u mišljenju s obzirom na to imaju li djecu koja su pohađala/pohađaju ustanove ranog i predškolskog odgoja ili ne. Provedeno je istraživanje pomoću anonimnog upitnika među roditeljima iz različitih županija, različite dobi i spola. Analiza rezultata pokazuje kako nema statistički značajnih rezultata između mišljenja roditelja iz različitih županija te različite dobi i spola. Postoje statistički značajni rezultati ovisno o tome pohađaju li njihova djeca ili su pohađala ustanove ranog i predškolskog odgoja.

Ključne riječi: odgojitelj, profesija, roditelji, rani i predškolski odgoj, mišljenje

SUMMARY

This thesis dealt with parents' perception on the profession of early childhood teachers. The aim was to find out what parents think about early childhood teachers and kindergarten. The aim was also check the difference of views between parents whose children attend preschool institutions and those whose children do not attend. A survey has been conducted using anonymous questionnaire among parents from different counties, different ages and genders. The results of the survey shows that there are no statistically significant results between the opinions of parents from different counties and different ages and genders. But, there are statistically significant results depending on whether parents children attend/have attended preschool institutions or they are not.

Key words: educator, profession, parents, early childhood education, perception

1. UVOD

Rani i predškolski odgoj dio je odgojno-obrazovnog sustava. U Republici Hrvatskoj, osim programa predškole, taj program nije obavezan za djecu predškolske dobi. Temeljne vrijednosti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja nalaze se u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOŠ, 2015). On sadrži osnovna načela i vrijednosti koje se u svakom vrtiću moraju promicati. Ovaj rad prikazuje zadaće ranog i predškolskog odgoja i samih odgojitelja te odgojiteljsku profesiju i njezin status u društvu. Zadaće i uloga odgojitelja veća je nego što, pretpostavlja se, neki roditelji misle. Odgojitelj mora imati profesionalne kompetencije u svim područjima kako bi mogao poduprijeti dječji razvoj. Nadalje, mora biti emocionalno stabilna osoba, kreativna, spremna na razumijevanje i suradnju s roditeljima kao i s djecom. On ima obvezu cijeli život raditi na sebi i stručno se usavršavati kako bi utjecao na dječji razvoj u skladu s novijim istraživanjima. Odgojitelj svakako mora biti visokoobrazovana osoba jer on utječe na oblikovanje budućeg društva. Odgojitelji u društvu možda nisu dovoljno vrednovani i cijenjeni zbog različitih razloga. Može se pretpostaviti da na status odgojiteljske profesije utječe i to što pohađanje ustanove za rani i predškolski odgoj nije obavezno. Ono što ide u prilog odgojiteljima i profesiji, jest otvaranje diplomskih studija za obrazovanje odgojitelja čime se podiže svijest o važnosti profesije. Za borbu protiv deprofesionalizacije odgovorni su pripadnici profesije, sami odgojitelji. Glavno težište rada je već spomenuta odgojiteljska profesija te mišljenje roditelja o istoj. U Hrvatskoj su istraživanja na tu temu malobrojna. Ovaj rad bavi se istraživanjem mišljenja roditelja o odgojiteljskoj profesiji. Prije istraživanja, pretpostavljeno je da su odgojitelji podcijenjeni u društvu te da roditelji odgojiteljski posao ne smatraju profesijom. Mišljenje roditelja istraženo je korištenjem upitnika konstruiranog za tu svrhu. Procjene roditelja analizirane su ovisno o spolu, sobi, obrazovanju ili mjestu stanovanja ispitanika te s obzirom na to pohađaju li njihova djeca vrtić ili ne.

2. RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Razumijevanju važnosti ranog i predškolskog odgoja i njegovom trenutnom statusu, može doprinijeti sagledavanje njegovog povijesnog razvoja. Dijete rane dobi najvećim dijelom živi i odgaja se u obiteljskom domu. Kada se počela mijenjati tradicionalna uloga žene, dolazi do potrebe za organiziranom skrbi djece pa tako i do početka otvaranja ustanova za rani i predškolski odgoj. Prvom predškolskom ustanovom u Hrvatskoj smatra se Zavod za nahočad, osnovan u Dubrovniku 1432. godine. Ta ustanova, kao i ostale ustanove otvarane u to doba, služila je za djecu bez doma (Petrović-Sočo, 2007). Jačanjem industrijalizacije dolazi do većeg zapošljavanja žena, posljedično, do veće potrebe za ustanovama za rani odgoj i obrazovanje. Moss i Pence (1994, prema Petrović-Sočo, 2007) navode kako se sve do sedamdesetih godina prošlog stoljeća najviše vodilo računa o tome da djeca budu zdrava, sita i čista, a za odgojno djelovanje smatralo se da je to zadaća za roditelje. Pretpostavlja se da se djecu sve ranije uključivalo u ustanove, stoga su postojale i jaslice za najmlađu djecu. Iza sedamdesetih godina postupno se uviđaju nedostaci tzv. „medicinskog“ doba jaslica. Tako Lipovac (1985, prema Petrović-Sočo, 2007), navodi da se u SR Hrvatskoj (u sastavu SFRJ) jaslička djelatnost uključuje u odgojni sustav. Jaslice od osamdesetih godina prošlog stoljeća postaju dio dječjih vrtića. Dječji vrtići su nakon toga sve više počeli dobivati na važnosti. Do promjena je dolazilo iz godine u godinu te se rani i predškolski odgoj unaprjeđivao sve do danas što se nastavlja i dalje.

Danas, u Europi većina djece započinje osnovnoškolsko obrazovanje u dobi od šest godina. U prosjeku 34 % ili otprilike pet milijuna djece mlađe od tri godine uključeno je u RPOO (Ključni podaci o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u Europi, 2019). Moguće je stoga zaključiti da kvalitetan rani i predškolski odgoj te njegove prednosti nisu dostupne svima. Odgojno - obrazovni sadržaj koji provodi visokokvalificirano osoblje uglavnom je prisutan u nordijskim, baltičkim i balkanskim regijama. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Republici Hrvatskoj reguliran je trima važnim dokumentima:

- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOŠ, 2015),
- Zakon o ranom i predškolskom odgoju (Republika Hrvatska, 2013),
- Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (Republika Hrvatska, 2008).

2.1. NACIONALNI KURIKULUM ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOŠ, 2015) je službeni dokument propisan u Republici Hrvatskoj koji sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. U njemu su navedena polazišta, načela, vrijednosti, ciljevi te profesionalni razvoj djelatnika. Za potrebe ovog rada svaka cjelina biti će sažeto opisana iz čega će se moći prepoznati uloge, zadaće i očekivano ponašanje odgojitelja.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOŠ, 2015) u svom uvodu naglašava da se temelji na ranijim dokumentima kao što su Konvencija o pravima djeteta (1989), Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi (1991), Priručnik za samovredovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja (2012) i drugima. Također, temelji se na kvalitetnoj praksi i znanstvenim studijama iz kojih se dolazi do nove slike o djetetu. Sam kurikulum polazi od nove slike o djetetu, a to je da se dijete i njegova osobnost više poštuje, na dijete se gleda kao na aktivnog sudionika u procesu odgoja.

2.1.1. Načela

Načelima se nastoji uskladiti sve sastavnice kurikuluma. Prvo načelo je *fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću*, a ono podrazumijeva prilagodljivost mogućnostima i interesima djece i odraslih. To načelo omogućuje izražavanje prijedloga i sugestija djece te je jedan od parametara kvalitete u sustavu RPOO. Primjena načela fleksibilnosti omogućuje cjelovito učenje i djece i odraslih. Drugo načelo je *partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom*, a govori kako roditelje tj. skrbnike djeteta treba prihvatiti kao ravnopravne članove vrtića. U odnosu između roditelja i odgojitelja treba prevladavati poštovanje, prihvaćanje različitosti, ohrabrivanje, podržavanje, aktivno slušanje i ostala ponašanja koja potiču suradnički i partnerski odnos. Sljedeće načelo je *osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju* i predstavlja jednu od važnijih zadaća kurikuluma. Ono drugim riječima podrazumijeva suradnju vrtića i škole koja je usmjerena na dijete, a cilj je cjelovit i

kontinuiran razvoj i učenje djeteta. Još jedno od načela je *otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unaprjeđivanje prakse*. To načelo odnosi se na kvalitetu odgojno obrazovne ustanove, samih odgojitelja praktičara i drugih djelatnika vrtića te povezivanje svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Sva načela usmjerena su na djecu i njihovu dobrobit te su na neki način međusobno povezana.

2.1.2. Vrijednosti

U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOŠ, 2015) odgojitelji promiču vrijednosti koje bi trebale unaprjeđivati intelektualni, moralni, socijalni i motorički razvoj djece. Jedna od temeljnih vrijednosti je znanje koje omogućuje djetetu kritičko promišljanje i razumijevanje, a ono se u vrtiću stječe aktivno (putem istraživanja). Sljedeća vrijednost je humanizam i tolerancija, a podrazumijeva prihvaćanje svih živih bića, prepoznavanje i prihvaćanje svojih i tuđih potreba i osjetljivost za druge. Zatim slijedi identitet čiji razvoj bi se u ranom i predškolskom odgoju trebao poticati. Vrtić bi trebao poticati dijete da bude dosljedno samo sebi, razvija samopouzdanje i poštuje različitosti identiteta drugih. Odgovornost je sljedeća vrijednost koju bi vrtić trebao poticati. Djeci bi trebalo omogućiti slobodu izbora te ih na taj način potaknuti da preuzmu odgovornost. Nakon odgovornosti slijedi autonomija što podrazumijeva poticanje djeteta na donošenje odluka, razvoj samostalnog mišljenja i djelovanja. Kreativnost je također navedena kao vrijednost i ona predstavlja originalno pristupanje različitim situacijama i problemima. U vrtiću bi se trebalo poticati i cijeliti divergentno mišljenje djeteta u svim aktivnostima. Te vrijednosti predstavljaju orijentir za ostvarenje ciljeva i usmjeravaju prema ostvarivanju društvene i individualne dobrobiti.

2.1.3. Ciljevi

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj (MZOŠ, 2015) zalaže se za osiguravanje dobrobiti za dijete kao prvi cilj. Dobrobiti za dijete odgojitelji bi trebali planirati i promišljati, a one uključuju: osobnu, emocionalnu i tjelesnu dobrobit, obrazovnu te socijalnu dobrobit djeteta. Svaka grupa dobrobiti uključuje više stavki, a za potrebe ovog rada biti će izdvojene najvažnije prema osobnoj procijeni. Osobna dobrobit djeteta uključuje razvoj motoričkih vještina, higijenskih, kretnih navika,

samopoštovanje, samostalnost mišljenja i djelovanja, otvorenost prema novim iskustvima te inicijativu djeteta. Obrazovna dobrobit podrazumijeva stvaranje novih ideja, kreativnost, argumentiranje, visoku uključenost te samoprocjenu u području učenja. U socijalnu dobrobit ulazi razumijevanje za druge, uspostavljanje i održavanje kvalitetnih odnosa, rješavanje konfliktnih situacija, etičnost, tolerancija i mogućnost prilagodbe djeteta različitim situacijama.

Nakon ukratko opisanog Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj može se zaključiti kako mu je temeljno načelo cjelovitost djetetovog odgoja i razvoja. Miljak (1996) navodi da je kurikulum didaktičko metodička koncepcija. To je koncepcija odgoja i obrazovanja te učenja i poučavanja djece u instituciji. Odgojitelji bi trebali biti temelj u tim procesima što podrazumijeva njihovu educiranost, profesionalnost i visoku uključenost.

2.2. ZAKON O PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

U Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (u daljnjem tekstu Zakon) (Republika Hrvatska, 2013) po člancima se opisuju pravila, a za potrebe ovoga rada bit će korišteni dijelovi koji se dotiču uloge odgojitelja. Prema članku 24. u dječjem vrtiću mogu raditi stručni djelatnici koji imaju stručnu spremu propisanu Zakonom i položen stručni ispit te utvrđenu zdravstvenu sposobnost za obavljanje tih poslova. Prema Zakonu stručni djelatnici su: odgojitelji djece od navršenih šest mjeseci života do polaska u školu s višom stručnom spremom, medicinska sestra, psiholog, pedagog i defektolog. Poslove odgojitelja može obavljati osoba koja je završila preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij odgovarajuće vrste. Isto tako, poslove odgojitelja može obavljati osoba koja je završila sveučilišni diplomski studij i specijalistički studij odgovarajuće vrste. Nadalje, članak 29. ističe obavezno stručno usavršavanje odgojitelja, sukladno zakonu i aktu koji donosi ministar nadležan za obrazovanje. Još jedna od uloga odgojitelja jest sudjelovanje na Odgojiteljskom vijeću. Odgojiteljsko vijeće je stručno tijelo vrtića, a čine ga svi odgojitelji, stručni suradnici i zdravstveni djelatnici koji rade u dječjem vrtiću. Uloga Odgojiteljskog vijeća pa tako i svakog odgojitelja jest planiranje rada vrtića, praćenje, raspravljanje te promicanje što stručnijeg rada. Važno je da odgojitelj sudjeluje u vijeću iz razloga što on radi neposredno u skupini s djecom i zna što je najbolje za njihovu dobrobit. Sukladno interesima i dobrobitima djece planira i predlaže daljnji rad vrtića.

2.3. DRŽAVNI PEDAGOŠKI STANDARD PREDŠKOLSKOG ODGOJA I NAOBRAZBE

Državni pedagoški standard (Republika Hrvatska, 2008) daje pregled standarda koji se odnose na programe odgoja i naobrazbe: naobrazba djece s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (djeca s teškoćama i darovita djeca), naobrazba djece hrvatskih građana u inozemstvu, naobrazba na jeziku i pismu nacionalne manjine, ustroj predškole, mjerilo za broj djece u skupinama, mjerilo za broj odgojitelja i stručnih suradnika u vrtiću, mjere zdravstvene zaštite i prehrane i materijalne uvjete rada. Članak 26. govori o odgojiteljima te ističe da je odgojitelj „stručno osposobljena osoba koja provodi odgojno-obrazovni program rada s djecom predškolske dobi i stručno promišlja odgojno-obrazovni proces u svojoj odgojno-obrazovnoj ustanovi“. Također, navedeno je da odgojitelj mora planirati i vrednovati svoj rad, prikupljati i izrađivati sredstva za rad, brinuti o uređenju prostora, raditi na zadovoljavanju djetetovih potreba i radnih zadaća te poticati razvoj. Isto tako, odgojitelji moraju voditi dokumentaciju o djeci i radu, surađivati s roditeljima i stručnjacima. Odgojitelji moraju osmisliti prostor koji je prilagođen dječjim potrebama za likovne, glazbene, istraživačke aktivnosti, čitanje slikovnica, dramsko-obiteljske igre, igre kockama, stolne igre, manipulativne i ostalo. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe navodi zadaće odgojitelja kao i zadaće ustanove koja se moraju ispunjavati kako bi se nesmetano i pravilno poticao dječji razvoj.

3. ODGOJITELJSKA PROFESIJA

U odgoju djece koja pohađaju ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja sudjeluje odgojitelj. Budući da on sudjeluje u izgrađivanju i formiranju čovjeka ima veliku odgovornost. On organizira i vodi odgojno- obrazovni proces, poznaje didaktiku i metode te teorije dječjeg razvoja. Na uspješan odgoj utječu odgojiteljeve etičke vrijednosti, stavovi, sposobnosti i njihova posvećenost radu. Njihova uloga je presudna u planiranju i provođenju odgojnog djelovanja (Lučić, 2007).

Profesija (lat. *professio*) podrazumijeva *trajno bavljenje zanimanjem, samostalnost, autoritet, uslužnu orijentiranost, težnju za savršenstvom i profesionalnim udruživanjem* (Pedagoška enciklopedija, 1989, prema Lučić, 2007). Kada se govori o profesiji, najčešće se misli na profesionalno bavljenje određenim poslom ili određeno zanimanje. To podrazumijeva određena umijeća, vještine te znanja. Profesija sugerira visok status u društvu i pozitivnu percepciju javnosti (Fatović, 2016). Visok status stječe se zadovoljavanjem više uvjeta: zahtjevnim studiranjem, stažiranjem, autonomijom u donošenju odluka važnih za profesiju i etičkim kodeksom. Domović (2011) ističe ekspertnost kao jedno od neizostavnih obilježja profesije. Ekspertnost predstavlja temelj za autonomiju, a gradi se neprestanim usavršavanjem i profesionalnim razvojem. Autonomija predstavlja mogućnost i slobodu donošenja odluka bez uplitanja nestručnjaka. Članovi same profesije imaju autonomiju i odgovorni su za njezin razvoj i status u društvu.

U odnosu na obilježja profesije, odgojiteljsko zanimanje nema sve ključne elemente koje bi ga činilo profesijom. Pretpostavlja se da odgojitelji još nisu sasvim stekli autonomiju jer se nestručnjaci još uvijek upliću. Također nije uspostavljen jednoznačan etički kodeks čije bi provođenje regulirala sama profesija (Fatović, 2016). Danas se može čuti kako je jedna od primarnih zadaća ustanove ranog i predškolskog odgoja zapravo pomoć roditeljima u skrbi za djecom kada oni nisu u mogućnosti. U tom smislu, na ustanovu se gleda kao servis za roditelje, a ne kao na ustanovu u kojoj se djeca obrazuju i odgajaju. Još jedna činjenica koja utječe na odgojiteljsku profesiju i njezin status je ta da rani i predškolski odgoj ne pripada obaveznom dijelu sustava. To na neki način umanjuje ozbiljnost ustanove i profesije. Unatoč svim čimbenicima koji negativno utječu na razvoj profesije, na učiteljskim fakultetima pokrenuti su

diplomski studiji ranog i predškolskog odgoja. Zahvaljujući tome, otvorio se put u ozbiljnoj znanstvenoj djelatnosti što bi značilo da se pridonosi profesionalizaciji zvanja. Odgojitelji, kao članovi profesije, moraju samostalno utjecati na borbu protiv deprofesionalizacije. Najvažnije je djelovati na definiranje baze znanja i profesionalnih standarda (Fatović, 2016). Na diplomskom studiju studenti ranog i predškolskog odgoja obrazuju se za pokretanje istraživačkih projekata s ciljem unapređivanja profesije. Odgojitelji trebaju preuzeti inicijativu jer su odgovorni za promjenu percepcije o ovoj profesiji. Kao što je ranije spomenuto, za profesiju je potrebno donošenje etičkog kodeksa, a odgovornost za donošenje istog stavljena je na odgojitelje kao pripadnike profesije (Višnjić Jevtić, 2011)

3.1. Etički kodeks

Etički kodeks može se definirati kao skup moralnih načela, normi, ideala i pravila o ponašanju i postupcima. Trebaju biti u skladu s općeprihvaćenim kriterijima te se nameću pojedincu i zajednici (Krstović, 2010, prema Višnjić Jevtić, 2011). Etički kodeks potreban je jer uspostavlja okvire za profesionalnu odgovornost, promiče visoke standarde prakse te osigurava prepoznatljivost profesije. Autorica također ističe kako on ima tri sastavnice. Sastoji se od preambule kao prvog djela te druga dva djela koja sadrže specifičnosti određene struke. U preambuli se nalazi temeljna ideja kodeksa, u ovom slučaju to su propisi koji su već doneseni iz područja koja se bave brigom o djeci i obrazovanjem. Etički kodeks, koji bi trebao biti što prije donesen, treba obuhvaćati ljudska prava i poštivanje svakog djeteta, jednakost i pravednost, profesionalno ponašanje, poštivanje zakona, omogućavanje razvoja svakog djeteta, obavezno cjeloživotno obrazovanje te profesionalno napredovanje (Višnjić Jevtić, 2011)

3.2. PROFESIONALNI IDENTITET ODGOJITELJA

Profesionalni identitet predstavlja sliku samih odgojitelja o sebi i svojoj profesiji. On uključuje vlastite ciljeve, odgovornost, stil rada, učinkovitost, stupanj zadovoljstva te planiranje razvoja karijere (Domović, 2011). Unutar same profesije nalazi se temelj za odgovoran i proaktivan pristup izgradnji profesionalizma. Domović (2011) ističe određene čimbenike, a jedan od njih je kapacitet za učenje. Govori kako je važno poticati učenje i poučavanje te sve njihove oblike jer na taj način se izravno utječe na

osobni rast svakog pojedinca, na razvoj profesionalnih znanja, te na razinu informiranosti. Visoka razina informiranosti utječe na bolje argumentiranje i implementaciju obrazovnih ciljeva, a sve radi zaštite profesije. Drugi naglašeni čimbenik je uključenost, tj. aktivno sudjelovanje svih članova u reguliranju prakse. Još jedan čimbenik izgradnje profesionalizma jest partnerstvo na svim razinama. Unutarnja razina podrazumijeva suradnju i dijalog među stručnjacima, dok se vanjska odnosi na rad sa lokalnom zajednicom (Domović, 2011). Posljednji čimbenik koji se navodi jest suradnja. Potrebno je usavršiti različite načine dokumentiranja vlastite prakse kako bi se mogla provoditi zajednička refleksija. Upravo se refleksijom dolazi do suradnje, zatim do cjeloživotnog učenja, a to otvara vrata profesionalnom razvoju.

3.2.1. Odlike dobrog odgojitelja

Kako bi odgojitelj mogao uspješno organizirati i obavljati odgojno-obrazovni proces potrebno je da ima kvalitetnu opću, stručnu i metodičku osposobljenost. Odgojitelj bi također trebao imati razvijene komunikacijske sposobnosti kako bi mogao uspostaviti suradničke odnose kako s djecom, tako i s njihovim obiteljima. Mora biti odgovorna i strpljiva osoba koja voli rad s djecom i vjeruje u njihov napredak. Takav odgojitelj je dobar primjer djeci i pozitivna su mišljenja okoline o njemu. Dijete je odraz odnosa između odgojitelja i njega. Taj odnos trebao bi biti pun povjerenja, razumijevanja i snažnog odgojnog utjecaja. Poznato je da djeca oponašaju odrasle i poistovjećuju se s njima, pa odgojiteljica ima zadaću poticati djecu, poučavati ih, pokazivati, objašnjavati, savjetovati i usmjeravati (Lučić, 2007). Montaigne (1964, prema Lučić, 2007) ističe kako odgojitelj mora izvana zračiti mirom i radošću te biti blagih i ugodnih stavova. Za njega je ključno odgojiteljevo umijeće u poticanju djeteta na učenje bez prisile. Zato možemo podijeliti odgojitelje na autoritarne (manje uspješne) i demokratske (uspješne).

Demokratski/ Autoritaran odgojitelj

Demokratski odgojitelj poštuje djetetova stajališta i interese, ima individualni pristup te ima povjerenja u djecu (prepoznaje i podržava aktivnosti koje su djeca inicirala). Nadalje, osnažuje djecu, potiče njihovo kritičko mišljenje, usmjeren je na njih i vodi brigu o svom ponašanju i osjećajima. S djecom raspravlja o rezultatima i koristi pozitivne riječi kao poticaj, suosjeća s njima. Isto tako, s njima češće razgovara o mogućnostima, a manje o njihovom neuspjehu, podržava ih, prepoznaje njihove

talente i sposobnosti te ih vodi u tom smjeru. S druge strane, brižan je i pruža djeci mogućnost izbora, daje im povratne informacije i omogućuje osjećaj uspjeha. Drugi tip odgojitelja je autoritaran odgojitelj. On je dominantan među djecom te ne poštuje njihove individualne osobnosti, određuje što djeca trebaju raditi i tjera djecu na sve aktivnosti. Od djeteta ne očekuje njegovo mišljenje, već ga potiče na ponavljanje informacija koje je čuo od odgojitelja te zahtjeva poželjno ponašanje. Smatra da je njegovo mišljenje ono pravo i tjera dijete da to prihvati, stalno naglašava neuspjeh djece, a vrlo rijetko priča o uspjesima. On nema razumijevanja za neuspjeh i stalno naglašava negativne osobine djece. Može se zaključiti da odgojitelj treba imati ljubav prema djeci, razumijevanje za njihove potrebe, vjerovati u njih i prihvaćati ih kao individue (Lučić, 2007). Isto tako, bitno je da pokazuje razumijevanje za moguće pogreške te upućuje djecu na otklanjanje tih pogrešaka, a pritom im ne ruši samopouzdanje i želju za napretkom.

3.3. PROFESIONALNE KOMPETENCIJE ODGOJITELJA

Kompetencije su sastavni dio odgojno-obrazovnih dokumenata i predstavljaju poželjne osobine i kvalitete pojedinaca. Riječ kompetencija dolazi od latinske riječi *competere* što znači dolikovati, odnosno težiti na što (Mendeš, 2018). Dokument *Competences for Lifelong Learning* (2004, prema Višnjic Jevtić, 2018) ključnu kompetenciju definira kao kompetenciju iz točno određenog područja: jezičnog, matematičkog i osnovnih kompetencija u prirodoslovlju i tehnici, digitalnog, metodičkog, socijalne i građanske kompetencije i kompetencije inicijativnosti, poduzetnosti, kulturne svijesti i izražavanja. Kada se definira profesionalna kompetencija, potrebno je naglasiti razliku između pojmova *biti kompetentan* i *imati kompetencije*. Biti kompetentan odnosi se na zahtjeve profesije te je često određen minimalnim standardima profesije, a imati kompetencija predstavlja da osoba ima one osobine koje joj omogućuju kompetentno djelovanje (Višnjic Jevtić, 2018). Odgojitelji, kao i ostali profesionalci, trebaju imati određene ključne kompetencije kako bi pomogli djeci da dosegnu svoj maksimum. Odgojiteljev uspjeh uvelike ovisi o njegovim profesionalnim kompetencijama. Profesionalne kompetencije odgojitelja obuhvaćaju širok spektar znanja, sposobnosti i vrijednosti koje su potrebne za profesionalno djelovanje te postoji velik broj istraživanja različitih autora koja se bave

njihovim određenjem, klasifikacijom te sistematizacijom. Eraut (2003, prema Višnjić Jevtić, 2018) navodi da znanja i vještine potrebne za kvalifikaciju automatski ne rezultiraju kompetencijom. On smatra kako su za razvoj kompetencija ključne prve dvije godine nakon kvalifikacije. Također ističe kako profesionalne kompetencije uključuju i provedbu i sposobnost. Sposobnost uključuje: znanje teorija i razumijevanje teorija, koncepata i procesa, osobne vještine i kvalitete te kognitivne procese koji stvaraju profesionalno mišljenje. Godine 2006. formuliran je *Europski okvir ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje* (EU, 2006, prema Mendeš, 2018), temeljem preporuke Europskog parlamenta. Kompetencije u spomenutom dokumentu smatraju se ključnim za cjeloživotno učenje, a mogu se podijeliti u sljedeće kategorije:

- komunikacija na materinskom jeziku,
- komunikacija na stranom jeziku,
- matematička pismenost i osnovna znanja iz znanosti i tehnologije,
- digitalna kompetencija,
- naučiti kako učiti,
- međuljudska i građanska kompetencija,
- smisao za inicijativu i poduzetništvo,
- kulturna osviještenost i izražavanje u području kulture.

Ove kompetencije navedene su i u kurikulumu te su namijenjene odgojiteljima i budućim odgojiteljima. Osim ključnih kompetencija stečenih tijekom inicijalnog obrazovanja, odgojitelji bi trebali imati i specifične kompetencije, a one su sljedeće:

- jezično-komunikacijska kompetencija na materinskom jeziku,
- osnovna jezična-komunikacijska kompetencija na stranom jeziku (u funkciji struke),
- umjetničke kompetencije (književna, medijska, vizualno-likovna, glazbena, dramsko-lutkarska, plesna),
- poznavanje suvremenih znanstvenih spoznaja o razvoju, odgoju i učenju djeteta predškolske dobi,
- metodološke i istraživačke kompetencije s naglaskom na metodologiji akcijskih istraživanja,
- kompetencije potrebne za istraživanje predškolskog kurikuluma,
- kompetencije potrebne za realizaciju i promicanje inkulzivnih vrijednosti,

- kompetencije potrebne za gradnju partnerskih odnosa s roditeljima i lokalnom zajednicom; kompetencije vezane za promicanje i unaprjeđivanje zdravlja djeteta predškolske dobi,
- socijalne, građanske i interkulturalne kompetencije,
- informacijsko-komunikacijske kompetencije,
- vještine za razvoj refleksivne prakse,
- socijalne vještine potrebne za suradnju i timski rad s ostalim stručnjacima,
- kompetencije za trajno profesionalno usavršavanje.

Sve spomenute kompetencije potrebne su odgojiteljima kako bi mogli kvalitetno obavljati svoju praksu te kako bi došlo do značajnijih kvalitativnih promjena u realizaciji koncepcije predškolskog odgoja. Na odgoj i obrazovanje te provedbu reformskih zahvata u tom području izravno utječe obrazovanje i profesionalni razvoj učitelja i odgojitelja. Zbog toga bi to trebalo biti jedno od ključnih pitanja i prioriteta u svakoj zemlji (Šagud, 2011).

3.4. AUTONOMIJA ODGOJITELJA

Odgojitelj koji je obrazovan trebao bi imati pravo slobodno donositi odluke te snositi odgovornost. Autonomija odgojitelja dio je njegovih profesionalnih kompetencija, oni nisu tek promatrači, već su aktivni sudionici. Odgojitelji bi trebali aktivno kreirati odgojno-obrazovni proces i ne trebaju nekoga tko će ih nadgledati. Važno je preuzimanje inicijative i pozitivnog stava prema cjeloživotnom obrazovanju. McDonald (2018, prema Periš, 2020) govori kako se autonomija odgojitelja može podijeliti na dvije komponente, a to su opća i kurikularna. Kurikularna komponenta predstavlja slobodu koju odgojitelj ima pri izboru poučavanja djece, a opća je povezana sa kreativnošću odgojitelja, upravljanjem odgojnom skupinom te ozračjem na radnom mjestu. Miljak (1996) navodi sljedeće karakteristike autonomnog odgojitelja:

- neovisnost od autoriteta,
- sigurnost u svoju stručnu kompetenciju,
- sposobnost uvažavanja potreba i interesa djeteta,
- kreativnost u stvaranju i realizaciji programa,
- ravnopravno partnerstvo u suradnji sa stručnim timom i roditeljima.

Autonomija odgojitelja ogleda se u osviještenom izboru i donošenju odluka o odgojnim vrijednostima, postupcima, prioritetima. Smatra se da samo autonoman odgojitelj može mijenjati odgojno-obrazovnu praksu. Očekivanja od odgojitelja su se promijenila u smislu kvalitete. Ta promijenjena uloga je zahtjevna, složena, a očekivanja djece i roditelja su porasla. Takvoj ulozi može odgovoriti samo kompetentan odgojitelj s odgovarajućim znanjima i vještinama (Mlinarević,2000). Za autonomnog odgojitelja potrebno je obrazovanje koje će ga potaknuti na promišljanje vlastite profesije, na refleksiju i svjesnost o vlastitom ponašanju te na donošenje samostalnih odluka. Isto tako, bitno je da nakon obrazovanja odgojitelj dobiva poticaje iz odgojno-obrazovne ustanove u kojoj radi. Domović (2011) tvrdi da je autonomija utemeljena na znanju i moralnom integritetu odgojitelja te odgojitelj kao takav ne treba nikoga tko će nadgledati njegov profesionalni razvoj. Odgojitelj treba ravnopravne i kompetentne suradnike s kojima će se zajedno stručno usavršavati i razvijati. Primjer za poticanje autonomije koje navodi Šagud (2006) su *emancipatorska akcijska istraživanja* gdje odgojitelji nisu predmet istraživanja već aktivno sudjeluju i imaju zajedničku odgovornost. Tijekom takvog istraživanja odgojitelj napreduje, izgrađuje sposobnost evaluacije i razumijevanje prakse. Odgojitelji sudjeluju u programu cjeloživotnog učenja te refleksijom prakse pozitivno utječu na svoju odgojno-obrazovnu praksu. Prema navedenom može se zaključiti da je poticanje autonomije od izuzetne važnosti za djecu, kolege, cjelokupno okruženje te za samog odgojitelja.

3.5. OBRAZOVANJE ODGOJITELJA

Odgojitelj predškolske djece pedagoški je profesionalac s različitim ulogama te mu je za to potrebno obrazovanje i profesionalni razvoj. Prve odgojiteljice zvale su se zabavišne učiteljice i svoju naobrazbu mogle su stjecati izvan hrvatskih granica, a u Hrvatskoj tek od šk. god. 1880./81. Na početku je izobrazba trajala godinu dana, a kasnije se sustav profesionalnog obrazovanja mijenjao u skladu s napretkom u pedagoškoj znanosti. Akademske godine 2009./10. započinje izvedba sveučilišnih preddiplomskih studija ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja na pojedinim hrvatskim sveučilištima te ujedno novo razdoblje u stjecanju odgojiteljskih kompetencija (Mendeš, 2018). Tijekom godina mijenjale su se škole i njihovi nazivi, a ubrzo su sve prisutniji stavovi o potrebi obrazovanja odgojitelja na višoj razini. U šk. godini 1968./69. došlo je do otvaranja studijske grupe *Predškolski odgoj* na

Pedagoškoj akademiji u Zagrebu u trajanju od dvije godine. Nakon toga započela je izvedba studija i na drugim pedagoškim akademijama u Hrvatskoj. Školska reforma integrirala je krajem sedamdesetih godina grupu Predškolski odgoj u nastavničke fakultete. Nadalje, novim zakonskim dokumentima bilo je predviđeno izdvajanje stručnih studija predškolskog odgoja iz nastavničkih fakulteta i uključivanje u visoke učiteljske škole. Visoke učiteljske škole u Rijeci i Osijeku učinile su korak naprijed akademske godine 2002./03. započevši s izvedbom trogodišnjeg stručnog studija predškolskog odgoja. U nastavku, sustav visokog obrazovanja zahvatila je tzv. bolonjska reforma te su od tada na snazi novi studijski programi, a studij se izvodio kao stručni preddiplomski studij u trogodišnjem trajanju. Zbog nemogućnosti nastavka studiranja na diplomskom studiju, postojeći stručni studij postao je sveučilišni i time omogućio nastavak obrazovanja na diplomskoj razini što traje još i danas.

Današnji profesionalni razvoj odgojitelja sastoji se od tri usko povezana ciklusa, a to su: inicijalno obrazovanje, stažiranje i kontinuirano profesionalno usavršavanje (Mendeš, 2018).

Inicijalno obrazovanje

Započinje selekcijom, vrednovanjem postignuća iz srednjoškolske naobrazbe i na državnoj maturi te se uz to organizira dodatna provjera znanja i vještina nužnih za savladavanje studijskog programa. Provjera najčešće obuhvaća jezično, glazbeno, likovno i motoričko testiranje, a može se obuhvatiti i psihologijsko testiranje i intervju za provjeru motivacije za studij. Nakon selekcije, počinje program obrazovanja koje obuhvaća stjecanje raznolikih kompetencija za zaposlenje u ustanovama ranog i predškolskog odgoja, u državnom ili privatnom sektoru.

Pripravništvo ili uvođenje u struku (stažiranje)

To je drugi ciklus u profesionalnom razvoju odgojitelja predškolske djece, a smisao mu je da se odgojitelj pripravnik osamostali i osposobi za ulogu praktičara. Odgojitelju pripravniku trebao bi biti osiguran mentor koji će ga bodriti i usmjeravati te poticati na daljnji razvoj i pokazivati pozitivne primjere stručne prakse. Odgojitelj pripravnik trebao bi u godinu dana steći iskustva i uvesti se u struku te nakon toga položiti stručni ispit nakon kojeg može dalje samostalno raditi.

Trajno profesionalno učenje

Treći je ciklus u razvoju odgojitelja i traje najdulje. Smisao mu je dalje razvijati i usavršavati stečene kompetencije. U to se ubrajaju stručna usavršavanja o kojima će biti više riječi u sljedećem poglavlju.

Mendeš (2018) navodi tri temeljna načela vezana uz poticanje cjeloživotnog učenja odgojitelja:

- odgojitelj kao kritički profesionalac i aktivni oblikovatelj i usmjeravatelj svojega profesionalnog razvoja,
- profesionalni razvoj pojedinca kao dio profesionalnog razvoja institucije,
- Odgojiteljev profesionalni razvoj predstavlja proces rasta pojedinca

Za prikaz osposobljenosti odgojitelja koristan je model osposobljenosti učitelja koji daju Sheckley i Allen (1991, prema Mendeš, 2018), a za potrebe ovog rada preoblikovan je u model osposobljenosti odgojitelja (Tablica 1.).

Tablica 1. Model osposobljenosti odgojitelja (Sheckley i Allen, 1991, prema Mendeš, 2018)

RAZINA OSPOSOBLJENOSTI	PUTOVI RAZVOJA	USMJERENOST RAZVOJA	PROCES UČENJA
1. Odgojitelj novak	U djelovanju i odlučivanju kruto poštuje pravila; još nije osjetljiv na kontekst događaja.	Razumijevanje osnovnih pravila i postupaka.	90% prihvaćanja, 10% preoblikovanja.
2. Odgojitelj početnik	Od pravila prema situaciji; u odlučivanju i djelovanju već uzima u obzir situaciju.	Usmjerenost u kontekst; razvijanje cjelovitog djelovanja.	70% prihvaćanja, 30% preoblikovanja.

3. Osposobljeni odgojitelj (praktičar)	Od situacije prema planu; u odlučivanju i djelovanju vodi ga opći plan.	Razvijanje općih principa (poopćavanje).	50% prihvaćanja, 50% preoblikovanja.
4. Uspješan odgojitelj (stručnjak)	Od plana prema intuiciji; u odlučivanju i djelovanju usmjerava ga intuicija.	Povezivanje iskustava u istovrstan scenarij.	30% prihvaćanja, 70% preoblikovanja.
5. Ekspert	Akcija i situacija su jednako važne.	Oblikovanje obrađene i izdašne intuicije.	10% prihvaćanja, 90% preoblikovanja.

3.6. STRUČNO USAVRŠAVANJE ODGOJITELJA

Poznato je da obrazovanje odgojitelja ne završava inicijalnim obrazovanjem, već se ono kontinuirano nastavlja tijekom godina rada. Preduvjet za unapređivanje i razvoja predškolske ustanove i odgojno-obrazovne prakse jest upravo stručno usavršavanje i osposobljavanje odgojitelja. Stručno usavršavanje može se provoditi u individualnim ili skupnim oblicima. Individualno stručno usavršavanje odgojitelj postiže proučavajući noviju stručnu literaturu. Skupno stručno usavršavanje ostvaruje se putem konzultacija, stručnih aktivna, savjetovanja, seminara, okruglih stolova, predavanjima, studijskim putovanjima (Lučić, 2007). Zbog suvremenih zahtjeva društva kompetencije koje treba posjedovati svaki odgojitelj trebaju doživjeti suštinsku promjenu. Istodobno se treba mijenjati odnos prema cjeloživotnom obrazovanju u trenutku ulaska u profesiju kao i tijekom dalje profesionalne karijere (Šagud, 2011). Fullan (2003, prema Šagud, 2011) smatra da svaki profesionalac mora osvijestiti svoju ulogu u iniciranju, nošenju i prilagođavanju promjenama. Glavno pitanje jest kako povećati motivaciju za cjeloživotno učenje. Naime, odgojitelj u suvremenom društvu mora biti pripremljen za primjenu raznovrsnih načina i stilova učenja, za prepoznavanje individualnih potreba djece, za rad s roditeljima i ostalim

stručnjacima, a isto tako se od njega traže razvijene komunikacijske vještine. Odgovor na pitanje kako povećati profesionalcu motivaciju za kontinuirano cjeloživotno obrazovanje nudi Šagud (2011), a to je da je odgojiteljima potrebna sredina koja osigurava povoljne uvjete za neformalno obrazovanje, podrška onog koji uči u profesionalnom i osobnom pogledu te povratna informacija profesionalne sredine o napretku praktičara. Isto tako, Šagud (2011) ističe kako već u inicijalnom obrazovanju odgojitelja treba pokrenuti značajne intervencije vezane uz njihov društveni status i stupanj inicijative koja im je omogućena u procesu utjecanja na odgojno-obrazovnu praksu. Jedan od učinkovitih načina profesionalnog napredovanja jest reflektivna praksa, a ona predstavlja način učenja i istraživanja u kojem se integrira teorija s refleksijom (promišljanjem) i praksom.

3.7. REFLEKSIVNI PRAKTIČAR I REFLEKSIVNA PRAKSA

U svijetu se javlja interes, unatrag dvadesetak godina, za reflektivnog praktičara i reflektivnu praksu i za odgojitelja koji kontinuirano praksom i razmišljanjem izgrađuje novu teoriju (Šagud, 2006). To podrazumijeva kritičko promišljanje vlastite i tuđe prakse, raspravljanje o idejama i spremnost na kritiku i mijenjanje prakse. Prema Šagud (2006, str. 14) "reflektivna praksa je holistički proces koji predstavlja način učenja i istraživanja u kojem se teorija integrira s refleksijom (razmišljanje) i praksom i u kojoj refleksija čini bit procesa učenja i mijenjanja." Prema tome, reflektivni praktičar bio bi pojedinac koji istražuje različite načine djelovanja, propituje svoje postupke i kritički razmišlja o njima te mijenja svoju praksu sukladno novim spoznajama. On mora biti otvoren za tuđe konstruktivne i dobronamjerne kritike isto kao i spreman izreći svoju kritiku drugima u svrhu unapređenja prakse. Kako Šagud (2006) navodi, najznačajniji utjecaj na izgrađivanje modela reflektivnog praktičara iznio je Schon (1990). On razmišlja o kontekstualnom pristupu profesionalnoj praksi, to jest, obrazovanje odgojitelja pomoću refleksije i kritičkog procesa unutar određenog okruženja. Rezultat tog procesa bilo bi ne samo normativno znanje, već i funkcionalno. On smatra kako se znanje stječe u akciji i to rezultira dvjema vrstama refleksije, a to su: „refleksija-u-akciji“ i „refleksija-na-akciju“. U „refleksiji u akciji“ dolazi se do mijenjanja postupaka ili strategije odgojitelja u samoj aktivnosti, to jest, bez prekidanja iste. Ona najčešće nije dovoljno osviještena i spontana. S druge strane, „refleksija na akciju“ događa se kritičkom analizom svojih ili tuđih postupaka nakon odrađene

aktivnosti (akcije). Schon (1990, prema Šagud, 2006) navodi još jednu razinu refleksije, a to je „refleksija-kao-akcija“. Ta refleksija podrazumijeva praksu u teoriji „znanje-u-akciji“. Ono se veže uz akcije koje su automatizirane bez većeg angažiranja svjesnog znanja. Može se zaključiti kako je refleksija doprinijela praksi odgojitelja i predškolskom sustavu. Odgojitelji zbog toga vjerojatno više razmišljaju o svojim postupcima te uviđaju koji od njih su bili poticajni za dijete, a koji nisu. Znanje koje nastaje tijekom refleksije je rezultat učenja i istraživanja te kritičkog promišljanja, a posljedice toga su promijene odgojiteljevih postupaka i stavova.

3.8. STATUS ODGOJITELJSKE PROFESIJE U DRUŠTVU

Rad u ustanovama ranog i predškolskog odgoja često je vrlo zahtjevan, odgovoran i stresan posao. Društvo je, s druge strane, sklono podcjenjivanju odgojiteljske profesije i ranog i predškolskog odgoja. Glavina (2018) analizira autore (primjerice Helburn, 1995; Nelson 2001) koji ističu kako su primanja u ovom sektoru obično niža od stručnjaka s istim stupnjem obrazovanja u drugim sektorima. Neka istraživanja pokazuju da niske plaće i male mogućnosti napredovanja u profesionalnom smislu mogu imati negativan učinak na stručnjake. Glavina (2018) spominje kako bi edukacije ili radionice s naglaskom na iskustvenom učenju i temom strategija za bolje nošenje sa stresom prilikom obavljanja dnevnih radnih zadataka doprinijele povećanju kompetentnosti odgojitelja te njihovom boljem funkcioniranju. Svjesnost odgojitelja o zahtjevnosti uloge važan je preduvjet za njegovanje unutarnjih i vanjskih resursa koji osnažuju za sve profesionalne izraze. Za rad u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja potrebno je uložiti puno snage, empatije, altruizma i dobre volje. Za kvalitetan rad ustanove potrebni su sretni i zadovoljni odgojitelji.

4. RODITELJI KAO PARTNERI ODGOJITELJU

Na partnerstvo između ustanove i obitelji utječe mnogo čimbenika. Albright i Weissberg (2010, prema Ljubetić 2014) istaknuli su četiri važna čimbenika koja doprinose uspješnom partnerstvu, a to su: dijete u fokusu, konstruktivnost, jasnoća i konkretnost te kontinuitet.

Fokusiranje na dijete i njegovu dobrobit roditeljima pruža manju mogućnost prosuđivanja i ocjenjivanja od strane učitelja/odgojitelja. Važno je jasno i argumentirano priznavanje djetetovih snaga i slabosti koji ne moraju nužno biti pozitivni. Takav način rada omogućuje roditelju uravnoteženo shvaćanje djeteta te pruža mogućnost podupiranja djetetovog razvoja. Roditelji će se osjećati važno i ravnopravno ukoliko im se omogući prilika za razmjenu svojih zapažanja o djetetu (Ljubetić, 2014).

Informacija koja je značajna, korisna i ima praktičnu primjenu zapravo je roditelju najkorisnija. Potrebno je objasniti određenu primijenjenu strategiju za unaprjeđivanje djetetova učenja kako bi roditelj znao dalje postupati s djetetom. Važna je dvosmjerna i konstruktivna komunikacija kako bi imali prilike promijeniti svoje ponašanje. Isto tako, pozitivan, nedvosmislen i rješenju usmjeren jezik pridonosi otvorenom dijalogu i na taj način smanjuje se vjerojatnost interpretacije komentara kao osuđujućih.

Roditeljima će najviše koristiti upute koje su jasne i konkretne. Konkretne upute će izravno utjecati na roditelje i omogućiti im praktičnu primjenu. Potrebno je koristiti jednostavan i razumljiv jezik i vrlo specifičnu uputu. Također, jasnoća i konkretnost smanjit će nedoumice koje je moguće očekivati zbog različitosti obrazovanja roditelja.

Odgojitelji moraju posvetiti posebnu pozornost suradnji s roditeljima i biti aktivni u poticanju komunikacije. Obiteljima je potrebna kontinuirana razmjenjena informacija kako bi ostali uključeni u dječji razvoj te kako bi spoznali važnost međusobne suradnje.

Za dobru suradnju potrebno je istodobno djelovanje i praktičara i roditelja. Kvalitetnu vezu između djeteta i njegove obitelji najviše pokazuje komunikacija. Odgojitelji trebaju preuzeti inicijativu te napraviti dobar temelj za uspješnu suradnju i partnerstvo.

4.1. MOGUĆE PREPREKE U USPOSTAVLJANJU KVALITETNIH ODNOSA IZMEĐU OBITELJI I USTANOVE

U pedagoškoj praksi postoji niz prepreka koje otežavaju suradnju između obitelji i ustanove. Clarke i suradnici, (2010, prema Ljubetić, 2014). navode tri kategorije prepreka, a to su: interpersonalni, logistički i izazovi na razini sustava. Interpersonalni izazovi tiču se stavova i percepcije odgojitelja i roditelja. Roditeljima mogu biti nejasna očekivanja od odgojitelja ili može postojati neka jezična barijera. Isto tako, roditelji mogu biti nezadovoljni ako odgojitelj ne radi tako kako roditelj očekuje (ne posvećuje se dovoljno njegovom djetetu). Odgojitelji opet s druge strane mogu imati nejasnoće oko nekih roditeljskih ponašanja. Odgojiteljima može biti nejasno kako roditelji podržavaju svoju djecu u određenim postupcima, ne vide različitost kao snagu, kako imaju niska očekivanja zbog npr. njihovog obrazovnog statusa. Logistički problemi najčešće se odnose na vremenska ograničenja. Roditelji često imaju niz poslovnih obaveza i teško usklađuju obiteljske obveze s vrtićkim i poslovnim. S druge strane, odgojitelji su pod pritiskom većih očekivanja od uprave ustanove, profesionalnog usavršavanja. Jedina opcija proširivanja odnosa kod ovog izazova jest prilagođavanje i dogovaranje. Izazovi na razini sustava uključuju više izazova. Jedan od njih odnosi se na odgojitelja i nedostatak tečajeva, treninga, seminara i drugih prilika za profesionalni razvoj i jačanje kompetencija za izgradnju odnosa s obitelji (Clarke i sur., 2010 prema Ljubetić, 2014). Sljedeći izazov odnosi se na kulturne i jezične barijere. Obitelji iz kulturno i jezično drugačijih područja trebali bi imati stalnu potporu odgojitelja što zahtjeva dodatno odgojiteljevo obrazovanje. Valja spomenuti još jedan izazov na razini sustava a to je nedostatan financiranje odgojitelja. Primjer je dokumentiranje procesa u vrtiću u današnje doba tehnologije. Od odgojitelja se očekuje da snima i šalje roditeljima snimke, no za realizaciju toga potrebno mu je omogućiti tehničku opremu i materijale. Neki autori (primjerice McAllister Swap, 1993, Grant i Ray, 2010, Oleander, Elias i Matroleo, 2015, sve prema Višnjic Jevtić, 2018) zapreke dijele prema roditeljskim, odgojiteljskim i čimbenicima iz okruženja. Roditelji, kao čimbenici zapreka u suradnji, doprinose sa svojom nesigurnošću u njihovoj ulozi u okviru ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Oni nisu sigurni imaju li znanja i sposobnosti za unaprjeđenje suradnje stoga radije ne sudjeluju. Odgojitelji, s druge strane, propituju roditeljska znanja i kompetencije u odnosu na profesionalna, no to čine jer žele zaštititi profesiju od procjenjivanja. Uz navedene

zapreke, osobnost sudionika također može biti jedan od izazova suradnje. Roditelji ili odgojitelji mogu biti introvertni ili ekstrovertni te to može pomoći ili odmoći ostvarivanju odnosa. Ekstrovertirane osobe će vjerojatno imati teškoće s jednakopravnom uključenošću te u zadržavanju odnosa, dok će introvertirane osobe (može se pretpostaviti) imati problema sa uspostavljanjem odnosa. Isto tako, osobnost može utjecati i na konfliktne situacije. Ukoliko dođe do konfliktne situacije, introvertirane osobe mogu se povući u sebe i tako dolazi do izostanka suradnje. Zapreke su sastavni dio odnosa između roditelja i odgojitelja, a njihovo negiranje ne dovodi do poboljšanja odnosa. Čimbenici koji utječu na suradnju odnose se na obje strane, stoga bi ih i roditelji i odgojitelji trebali osvijestiti i nastojati premostiti (Višnjić Jevtić, 2018).

4.2.OBILJEŽJA SURADNIČKOG ODNOSA

Kada se želi postići suradnički odnos najbitnija je inicijativa odgojitelja. Odgojitelj bi trebao imati pozitivan stav o sebi i drugima i trebao bi biti objektivan s obzirom na situaciju, sebe i druge. Trebao bi razumjeti tuđe emocije i emocionalne iskaze. S druge strane obilježja suradnika, u ovom slučaju roditelja, trebala bi biti slična. Roditelji bi isto tako trebali imati pozitivan stav o sebi i drugima, objektivnost i biti emocionalno pismeni. Dolazi se do obilježja suradničkog odnosa, a to su samopoštovanje, poštovanje, zaštita, poticanje, prikupljanje, primanje i davanje podataka, obrada i analiza, zaključivanje i dogovaranje. Suradnja mora sadržavati povjerenje i razumijevanje. Emocionalna pismenost također nije manje važna. Emocionalno pismen odgojitelj će uvijek prihvaćati roditelja kao osjećajno biće i neće umanjivati ili uvažavati važnost roditeljevih emocija. Isto tako, komunikacija umnogome određuje odnose. Svakom porukom kazujemo nešto o sebi i odnosu koji imamo prema sugovorniku (Milanović i sur., 2014). Obilježja suradničkog odnosa odgojitelja i roditelja ovise o kulturi okruženja, ustanovi i pojedincima koji u njemu sudjeluju (Višnjić Jevtić, 2018). Još jedno važno obilježje jest uzajamna podrška roditelja odgojiteljima i obrnuto. McAllister Swap (1993 prema Višnjić Jevtić, 2018) ističe kako je najčešće riječ o jednosmjernoj podršci. Ta podrška dolazi od odgojitelja prema roditelju i to u području jačanja njihove roditeljske kompetencije, uključivanju roditelja u odgojno-obrazovne radionice i predavanja. Ako se suradnički odnos promatra u kontekstu gradnje odnosa, potrebno je uložiti dodatan napor, i roditelja i

odgojitelja, kako bi rezultiralo podjelom odgovornosti i uspješnim suradničkim odnosom.

4.3. OTVORENOST ZA SURADNJU

Za ostvarivanje dobre suradnje između odgojitelja i roditelja potrebno je upoznavanje stavova, mišljenja i interesa drugih te otvorenost institucije, radnog mjesta i nas kao osoba (Milanović i sur., 2014). Otvorenost je važna u pojedinačnim odnosima s roditeljima, kontaktu s djetetom, skupinom, kolegama i drugim djelatnicima u vrtiću. Tri čimbenika za otvorenost prema Milanović i suradnicima (2014) su: iskazivanja stava, mišljenja i osjećaja, pridavanje važnosti iskazanom te djelovanje s obzirom na problem. Roditeljima se može dopustiti iskazivanje stava u npr. pisanim oblicima komunikacije (ankete, upitnici) ili drugim vidovima komunikacije (telefon). Pridavanje važnosti onome što su nam drugi rekli ili pokazali, može se iskazati pokazivanjem zanimanja za pojedinosti, tražeći pojašnjenje ili dajući povratne informacije. Sljedeći važan čimbenik otvorenosti je odgovarajuće djelovanje s obzirom na iskazane potrebe ili probleme. Pritom to ne znači ostvarenje svih želja roditelja. Ponekad odgovarajuće djelovanje znači odbijanje nečega što može ugroziti ili povrijediti druge. U tom slučaju potrebno je argumentirati činjenicama te upozoriti na moguće posljedice.

5. METODOLOGIJA

5.1.CILJ

Cilj ovog istraživanja je provjeriti mišljenje roditelja o odgojiteljskoj profesiji i ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Isto tako, cilj je i utvrditi razlikuju li se mišljenja s obzirom na to imaju li ispitanici djecu koja su pohađala/pohađaju ustanovu ranog i predškolskog odgoja ili ne. Na temelju navedenog sastavljena je glavna hipoteza s podhipotezama:

H- Postoje razlike u roditeljskoj percepciji odgojiteljske profesije u odnosu na njihove socio-demografske karakteristike

H(a)- Pretpostavlja se da roditelji čija su djeca pohađala odgojno-obrazovnu ustanovu prepoznaju vrijednost odgojiteljske profesije

5.2.ISPITANICI

Za potrebe ovog rada provedeno je ispitivanje među roditeljima različite dobi, spola, obrazovanja te mjesta stanovanja po županijama. Ukupni uzorak ispitanika bio je 454 (N=454), no 41 ispitanik izostavljen je iz daljnje obrade zbog nepotpunih odgovora. Ukupni uzorak ispitanika čiji su odgovori obrađeni je 413 (N=413) u dobi od 18 do 60 godina starosti. Prosječna dob sudionika je 35,82 godina (SD=7,49). Većina ispitanika (46,7 %, f=193) ima srednjoškolsko obrazovanje. Nešto manje ispitanika ima visokoškolsko obrazovanje (43,4%, (f=179)), a najmanje ispitanika ima osnovnoškolsko obrazovanje, 0,7% (f=3). Ispitanici uglavnom, u većini, žive u Varaždinskoj županiji, 43,8% (f=181), nakon čega slijede ispitanici iz Međimurske županije 19,4% (f=80) i Grada Zagreba, 19,1% (f=79). Najmanje ispitanika živi u Brodsko- posavskoj, Dubrovačko-neretvanskoj i Požeško-slavonskoj županiji, 0,2%, (f=1). Većina ispitanika ima djecu, 98,5% (f= 407), a 86,7% (f=358) od tih ispitanika ima djecu koja su polazila/polaze ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

U istraživanju je sudjelovalo 96,6% (f=399) sudionica ženskog spola te 3,4% (f=14) sudionika muškog spola (Tablica 2).

Tablica 2. Uzorak ispitanika prema spolu

SPOL		
Spol	Frekvencija	Postotak
Muško	14	3,4%
Žensko	399	96,6%
Ukupno	413	100%

5.3. INSTRUMENT

Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je upitnik za roditelje (Prilog 1.) Koeficijent pouzdanosti instrumenta mjereno Cronbachom alpha je .78($\alpha = .78$).

Upitnik se sastoji od 4 dijela. Prvi dio upitnika čine pitanja o socio-demografskim pokazateljima sudionika istraživanja (spol, dob, stupanj obrazovanja, županija). Drugi dio upitnika sastoji se od 21 tvrdnje o mišljenju o odgojiteljskoj profesiji, kompetencijama i zadaćama odgojitelja. Ispitanici su stupanj slaganja s navedenim tvrdnjama procjenjivali prema petostupanjskoj skali Likertovog tipa. Pri čemu je 1 značilo potpuno neslaganje s navedenom tvrdnjom, a 5 potpuno slaganje. Broj 3 značio je zauzimanje neutralnog stava. Treći dio upitnika odnosio se na procjenu važnosti profesija. Ispitanici su odgovarali odabirom broja od 1 do 10 za svaku ponuđenu profesiju, pri čemu 1 predstavlja najmanje važnu profesiju, a 10 najviše važnu. Četvrti dio upitnika činilo je otvoreno pitanje za izražavanje sažetog mišljenja o odgojiteljskoj profesiji. Obrada prikupljenih podataka provedena je primjenom statističkog programa Statistical Package for Social Science (SPSS20).

5.4. REZULTATI I RASPRAVA

Rezultati (Tablica 3) pokazuju kako se sudionici najviše slažu s tvrdnjom kako odgojitelj mora biti emocionalno stabilna osoba ($M=4,9$; $SD=,32$). Odmah nakon toga slijedi tvrdnja da odgojitelj mora imati dobre komunikacijske vještine što je i očekivano. Pretpostavljalo se da roditelj misli kako odgojitelj mora biti emocionalno stabilan i komunikacijski vješt kako bi uopće brinuo za djecu. Također se većina sudionika istraživanja potpuno slaže da odgojitelj treba imati socijalne kompetencije te da ima važnu ulogu u djetetovom životu. Može se pretpostaviti da dijete najviše vremena provodi upravo u vrtiću te je očekivano da odgojitelj ima vrlo važnu ulogu u njegovom životu, a iz ovog istraživanja vidi se da i roditelji tako misle. Ono što je zanimljivo jest da se većina sudionika istraživanja u potpunosti slaže s tvrdnjama da je odgojiteljsko zanimanje profesija te da je potrebno imati profesionalne kompetencije kao što su planiranje, refleksija, dokumentiranje. Istraživanje pokazuje kako sudionici istraživanja cijene odgojitelje kao profesionalce što nije u potpunosti očekivano. Pretpostavljalo se kako će mišljenja na ovim tvrdnjama biti podijeljena s obzirom da možda neki roditelji na odgojitelje gledaju kao na osobe koje samo čuvaju njihovu djecu dok oni rade „prave“ poslove. S druge strane, neki sudionici istraživanja vjerojatno nisu u potpunosti upoznati s odgojiteljevim radom budući da zauzimaju neutralan stav (7%, $f=29$) prema tvrdnji „Odgojitelji se moraju cijeli život kontinuirano stručno usavršavati“. Isto tako manji broj ispitanika (6,5%, $f=27$) misli da u vrtiću može raditi bilo koja odgovorna osoba koja voli djecu. Ipak, većina se ne slaže s tim pa se pretpostavlja kako u većini sudionici istraživanja misle da u vrtiću ne može raditi bilo tko. Nadalje, manji stupanj slaganja odnosi se na tvrdnje da su odgojitelji nedovoljno vrednovani u društvu. Iz ovog rezultata ne može se u potpunosti zaključiti misle li sudionici istraživanja kako su odgojitelji zapravo jako vrednovani u društvu, ili po njihovom mišljenju ne bi trebali ni biti više od onog što jesu. Isto tako većina sudionika istraživanja (82,6%, $f=341$) slaže se s tvrdnjom da odgojitelj mora imati visoko obrazovanje što nije bilo očekivano. Iz dosadašnjih iskustava i razgovora s pojedinim roditeljima moglo se pretpostaviti da je njihovo mišljenje kako za posao odgojitelja nije potreban fakultet. Zanimljivo je s druge strane kako su vjerojatno roditeljima djeca najvažnija, njihov odgoj i obrazovanje, a vidljivo je da je ipak manjem broju ispitanika (17,4%, $f=72$) svejedno kakva i koliko kvalificirana osoba

radi sa djecom. Sudionici istraživanja iskazuju visok stupanj slaganja ($M=4,3$ $SD=,783$) s tvrdnjom da odgojitelj mora imati visok stupanj autonomije. I ovdje njih 13,3% ($f=55$) zauzima neutralan stav. Moguće objašnjenje je da ne znaju što znači autonomija stoga nisu ni označili da je odgojitelju potrebna. S druge strane to isto može značiti kako misle da odgojitelj zapravo ne treba imati autonomiju već slušati svoje nadređene i stručni tim te ne imati pravo glasa. Na granici između slaganja i nemogućnosti procijene ($M=3,7$ $SD=1,39$) jest tvrdnja da odgojitelji trebaju imati visok status u društvu. To je iznenađujuće s obzirom da je pretpostavljeno kako odgojitelji baš i nisu cijenjeni u društvu. Ovo istraživanje pokazuje upravo suprotno, no budući da nije postavljeno pitanje o roditeljskom zanimanju ne može se zaključiti jesu li sudionici istraživanja možda iz odgojiteljskog ili srodnog zanimanja. Sudionici istraživanja zauzimaju neutralan stav ($M=2,5$ $SD=1,36$) prema tvrdnji da nije opravdano odgojitelja zvati „teta“. To je razumljivo i očekivano s obzirom da sva djeca i većina roditelja odgojitelje zove „teta“ i u tome ne vidi ništa loše. Vjerojatno oni smatraju da to nije pogrdno već upravo suprotno te da to njihovom odnosu daje toplinu. No, pretpostavlja se da ne razumiju kako to može značiti umanjivanje vrijednosti i profesionalnosti odgojitelja jer se nijedan drugi stručnjak i profesionalac ne naziva tim imenom. Moguće je da je tome razlog nedostatna profesionalnost u odnosu između roditelja i odgojitelja.

Tablica 3. Deskriptivni pokazatelji procjena mišljenja o odgojiteljskoj profesiji

	N	Min	Max	M	SD
Smatram da odgojitelj mora biti emocionalno stabilna osoba.	413	3.0	5.0	4.90	0.32
Smatram da odgojitelj mora imati dobre komunikacijske vještine.	413	3.0	5.0	4.88	0.34
Smatram da odgojitelj mora imati socijalne kompetencije.	413	3.0	5.0	4.86	0.39
Odgojitelj ima važnu ulogu u djetetovom životu.	413	2.0	5.0	4.85	0.44

Smatram da odgojitelji moraju biti angažirani u suradnji sa stručnjacima.	413	3.0	5.0	4.83	0.42
Smatram da odgojitelj mora imati profesionalne kompetencije što podrazumijeva planiranje, stvaranje poticajnog okruženja, procjenjivanje, refleksiju, dokumentiranje itd.	413	2.0	5.0	4.77	0.56
Odgojiteljsko zanimanje je profesija.	413	1.0	5.0	4.76	0.62
Smatram da odgojitelji moraju biti angažirani u suradnji s obitelji.	413	1.0	5.0	4.74	0.67
Posao odgojitelja ne sastoji se samo u nadzoru djece tijekom boravka u vrtiću.	413	1.0	5.0	4.72	0.81
Smatram da odgojitelj mora poznavati kurikulum kako bi ga mogao primjenjivati.	413	2.0	5.0	4.64	0.66
Odgojitelj mora biti obrazovan u područjima koja bi mogla zanimati djecu kako bi mogao poduprijeti dječji razvoj.	412	1.0	5.0	4.63	0.70
Odgojitelj se mora cijeli život kontinuirano usavršavati.	413	1.0	5.0	4.56	0.70

U vrtiću ne može raditi bilo koja odgovorna osoba koja voli djecu.	413	1.0	5.0	4.46	1.02
Djeca bi svakako trebala polaziti vrtić iako ih ima tko čuvati.	413	1.0	5.0	4.45	0.97
Smatram da odgojitelji moraju biti angažirani u suradnji sa zajednicom.	413	1.0	5.0	4.37	0.87
Odgojitelji su nedovoljno vrednovani u društvu.	412	1.0	5.0	4.34	0.96
Odgojitelji su stručnjaci koji moraju imati visoko obrazovanje.	413	1.0	5.0	4.32	0.93
Smatram da odgojitelj mora imati visok stupanj autonomije.	413	1.0	5.0	4.27	0.78
Odgojitelji su potplaćeni.	411	1.0	5.0	4.10	1.21
Odgojitelji trebaju imati visoki status u društvu.	413	1.0	5.0	3.70	1.39
Smatram da nije opravdano odgojitelja zvati "teta".	413	1.0	5.0	2.54	1.36

Jedan od ciljeva istraživanja bio je usporediti razlike u mišljenjima između roditelja čija djeca su pohađala/još pohađaju ustanovu ranog i predškolskog odnosa i onih čija nisu/ne polaze. Rezultati istraživanja pokazuju kako se stavovi sudionika istraživanja čija djeca su uključena u rani i predškolski odgoj i stavovi sudionika istraživanja čija djeca nisu uključena u rani i predškolski odgoj statistički značajno razlikuju samo u jednoj tvrdnji. Roditelji čija djeca ne pohađaju vrtić ne slažu se u potpunosti s tvrdnjom da bi ga djeca obavezno morala pohađati ($t=2,47$, $p= .00$). Moguće je tumačenje da sudionici istraživanja, čija djeca idu u vrtić, na odgojiteljsku profesiju i rani i

predškolski odgoj gledaju pozitivnije nego roditelji čija djeca nisu uključena. Može se pretpostaviti da roditelji, koji nisu upoznati s ustanovama ranog i predškolskog odgoja te njihovim radom i rezultatima, ne znaju i nisu svjesni koliko je to zapravo važno za njihovo dijete pa s te strane imaju manje pozitivno mišljenje od onih koji su upoznati. Roditelji čija djeca pohađaju vrtić, a možda su ga i sami pohađali, upoznati su s radom i utjecajem vrtića na određeno dijete. Može se pretpostaviti da imaju pozitivna iskustva i znaju što se sve radi s djecom te im je zbog toga mišljenje o odgojiteljima i vrtiću pozitivnije.

Sljedeće što se željelo istražiti u ovom istraživanju jest kako roditelji gledaju na ostale profesije, tj. na njihove važnosti za društvo. Rezultati su prikazani u Tablici 4.

Tablica 4. Procjena važnosti pojedinih profesija za društvo:

	N	Min.	Max.	M	SD
Liječnik	413	5,0	10,0	9,61	0,88
Učitelj/profesor	413	3,0	10,0	9,23	1,22
Odgojitelj	413	4,0	10,0	9,19	1,13
Policajac	413	1,0	10,0	7,81	2,09
Arhitekt	413	1,0	10,0	6,84	2,22
Odvjetnik	413	1,0	10,0	6,64	2,11
Ekonomist	413	1,0	10,0	6,57	2,04
Kozmetičar	413	1,0	10,0	5,18	2,40

Sudionici istraživanja procjenjivali su brojevima od 1 do 10 važnost navedenih profesija, pri čemu je 1 označavalo najmanje važnu, a 10 najviše važnu profesiju prema njihovom mišljenju. Sudionici istraživanja neočekivano su pozitivni za status odgojiteljske profesije. Zanimljivo je da se našla na trećem mjestu po važnosti. Sudionici istraživanja smatraju kako je odgojiteljska profesija važnija od policije, odvjetnika, arhitekta, ekonomista i kozmetičara. Budući da su i ta zanimanja važna, ovo je jako pozitivno mišljenje o odgojiteljima i njihovom poslu. Također je zanimljivo kako nitko za profesiju liječnika nije vrednovao značajnost iste s manje od 5, a odgojitelje s manje od 4. Ovo može upućivati kako sudionici istraživanja

odgojitelje smatraju važnima. Najvažnije zanimanje po mišljenju ispitanika je liječnik (M=9,61 SD= ,881) što je bilo očekivano, a odmah iza njega stoji učitelj/profesor (M=9,23 SD= 1,215). Na trećem mjestu, s malom razlikom u srednjoj vrijednosti između profesora, nalazi se odgojitelj (M=9,19 SD= 1,128). Može se pretpostaviti kako roditelji odgojitelje i profesore/učitelje smatraju važnima u društvu, što bi i trebalo biti tako, jer oni oblikuju i obrazuju buduće generacije. Ono što je nerazumljivo jest da su određeni pojedinci rangirali policajca s brojem 1 što znači da po njihovom mišljenju uopće nisu važni. Ne može se zaključiti iz kojeg razloga je to tako, isto kao i s arhitektom, a ta zanimanja su isto tako važna za društvo i život.

Jedan od ciljeva ovog istraživanja bio je saznati mišljenje roditelja o odgojiteljskoj profesiji putem kvalitativnih iskaza. Svega 45 sudionika te je iskaze i dalo. Sudionici navode:

Profesija odgojitelja je puno zahtjevnija i psihički napornija nego što većina ljudi to misli. Odgojitelji su apsolutno podcijenjeni i premalo plaćeni! (ISP38)

Vrlo važna i odgovorna profesija jer s njima počinje odgoj, socijalizacija i obrazovanje svih budućih generacija društva. (ISP 51)

Nemam ništa protiv teta i glupo mi je da se siluje ljude sa " odgojiteljima" . Treba mi 3 dana da izgovorim tu riječ. Bez veze, to je samo vas kompleks (ISP 59)

Težak i vrlo zahtjevan posao, odgajatelje treba puno više vrednovati. (ISP 82)

Vrlo odgovorni, emotivni, puni ljubavi i profesionalni ljudi. Svaka čast odgajateljima (ISP 99)

To je jedna divna profesija ako je osoba stvorena za taj posao jer mislim da to ne može svatko raditi. Dižem kapu svakoj teti u vrtiću. (ISP 165)

Odgojitelji su vrlo važne osobe u odgoju djece od najranije dobe. Na žalost, djeca su danas više u vrtiću, nego doma s roditeljima. Odgajatelji, ne samo da čuvaju djecu, oni ih u punom smislu te riječi odgajaju. Smatram da odgajatelj mora biti stabilna osoba, puna razumijevanja, strpljenja, volje i želje za radom te puna ljubavi!! Oni postavljaju temelje kod djece za daljnji rast i razvoj. (ISP 189)

Svaka osoba koja iskreno voli djecu, i koja je stabilna,, može biti odgajatelj u vrtiću. Tako je to vani. Npr. Njemačka, dovoljan je tečaj. Dovoljna je srednja škola. I par tečajeva. (ISP 197)

Veoma cijenim odgojitelje i stvarno sam mišljenja da su oni premalo plaćeni i cjenjeni a za djecu daju sve od sebe(od emocionalnog do fizičkog). (ISP 224)

Vi odgojitelji činite čuda s našom djecom, hvala vam! (ISP 356)

Komentari koje su sudionici istraživanja napisali većinom su pozitivni što nije bilo očekivano. Negativni komentari uglavnom se odnose na obrazovanje odgojitelja te nazivanje istih. Određeni sudionici istraživanja smatraju kako je za rad u vrtiću dovoljan samo tečaj te kako je opravdano odgojitelje zvati „teta“. Ovaj rad prikazuje što sve odgojitelj treba raditi i koja razina obrazovanja je potrebna za kvalitetan odgojno – obrazovni rad . Smatram da odgojiteljska profesija brzo napreduje te da, po rezultatima istraživanja, ljudi misle pozitivno o njoj. Također, smatram da negativne komentare i mišljenje imaju oni koji nisu dovoljno upućeni u rani i predškolski odgoj i ulogu odgojitelja u životu svakog djeteta.

6. ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja pokazali su neočekivano pozitivne rezultate. Mišljenja roditelja o odgojiteljskoj profesiji u većini su pozitivna i ohrabrujuća. Pokazalo se da njihovo mišljenje ovisi o tome jesu li njihova djeca pohađala/pohađaju ustanove ranog i predškolskog odgoja ili ne. Može se pretpostaviti da oni roditelji koji su upoznati s vrtićem i njegovom ulogom u životu svakog djeteta, više cijene odgojitelje i njihovu profesiju. S druge strane, oni koji nemaju iskustva s ustanovama ranog i predškolskog odgoja možda misle da se u vrtiću djeca samo čuvaju, kao što je to bilo nekad, pa stoga malo manje cijene rad odgojitelja. U svakom slučaju, pozitivno je što ima puno više roditelja koji vrednuju ovu profesiju, nego onih koji je podcjenjuju. Može se pretpostaviti da profesija iz dana u dan sve više napreduje pa tako i njezina vrijednost u društvu raste. S godinama će možda većina ljudi shvatiti kako je to vrijedan i bitan posao te kako bi trebao biti pri vrhu društvene ljestvice. Djeca su budućnost našeg društva i trebaju se razviti do svojih punih potencijala, a za to im je potrebna potpora profesionalnih i stručnih osoba.

Smatram da svaki odgojitelj treba s ponosom reći da je odgojitelj jer je to vrlo vrijedan i važan posao. Oni ljudi koji tako ne smatraju vjerojatno nisu upoznati s novijim istraživanjima i ne prepoznaju važnost ranog i predškolskog odgoja u životu svakog djeteta. Također, smatram da je za rad u vrtiću itekako potreban fakultet jer djeca u ranoj dobi najviše uče i potrebna im je stručna i profesionalna osoba kao podrška. Djecu ne može čuvati bilo koja osoba, već to mora biti osoba koja poznaje dječji razvoj, puna empatije, emocionalno stabilna, komunikativna te osoba vedrog duha. Osoba koja je spremna kontinuirano raditi na sebi i cjeloživotno se usavršavati te biti dobar model djeci po kojemu uče. Isto tako, po mojem mišljenju, nije opravdano da roditelji odgojitelje zovu „teta“ jer ipak su to osobe koje su završile fakultet i rade vrijedan posao te ih treba poštovati. Osobe koje rade u drugim strukama zove se po njihovim strukama, titulama pa smatram da je tako i odgojitelje jedino pravedno zvati odgojiteljima.

7. LITERATURA

Domović, V.(2011). Učiteljska profesija i profesionalni identitet učitelja. U: V. Vizek-Vidović (ur.) *Učitelji i njihovi mentori* (11-37). IDIZ.

Europska komisija (2019). *Ključni podaci o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u Europi*, pristupljeno 18.2.2021.

URL: https://www.eurydice.hr/cms_files/publications/kc-ecec-report-2019-hr.pdf

Fatović, M. (2016) Profesija i profesionalni razvoj odgojitelja. *Školski vjesnik*, 65(4), 623-639.

Glavina E. (2018). Odgojitelji – status struke u društvu. U A. Višnjić Jevtić, I. Visković (Eds.)). *Izazovi suradnje - Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (pp. 160-161). Alfa.

Lucić, K. (2007) Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojnoobrazovnoj ustanovi . *Odgojne znanosti*, 9 (1), 135-150.

Ljubetić, M. (2009). *Vrtić po mjeri djeteta : kako procjenjivati kvalitetu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja : priručnik za odgojitelje i roditelje*. Školske novine

Ljubetić, M. (2014). Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice. Element.

Mendeš, B. (2018). *Profesionalno obrazovanje odgojitelja predškolske djece*. Golden marketing, Tehnička knjiga.

Milanović, M.(2014). *Pomozimo im rasti : priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*. Golden marketing-Tehnička knjiga.

Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Persona.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2015) *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, Republika Hrvatska.

Mlinarević, V. (2000). Kompetencija odgojitelja i autonomija djeteta. U N. Babić, J. Krstović (ur.), *Interakcija odrasli - dijete i autonomija djeteta : zbornik radova sa*

znanstvenog kolokvija s međunarodnim sudjelovanjem (str. 143 – 148). Osijek: Visoka učiteljska škola.

Periš, J. (2020) *Autonomija odgojitelja i razvoj partnerskih odnosa s roditeljima* : (Diplomski rad). Sveučilište u Splitu: Filozofski fakultet

Petrović-Sočo, B. (2007). *Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje – holistički pristup*. Mali profesor.

Republika Hrvatska (2008). *Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe* (2008.) Narodne novine b10/97, 107/07.

Republika Hrvatska (2013). *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju* Narodne novine, 94/2013

Šagud, M. (2006). *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*. Visoka učiteljska škola.

Šagud, M. (2011). Profesionalno usavršavanje i razvoj odgajatelja. U D. Maleš (ur.) *Nove paradigme ranog odgoja* (str. 267-291). Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu.

Šagud, M. (2011). Inicijalno obrazovanje odgajatelja i profesionalni razvoj. *Pedagoška istraživanja*, 8(2), 259-267.

Višnjić Jevtić, A. (2011). Etički kodeks odgojitelja – korak ka profesionalizaciji odgojiteljskog znanja. U A. Jurčević Lozančić, S. Opić (Ur.), *School, education and learning for the future: 5th International Conference on Advanced and Systematic Research* (str. 443-452). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilište u Zagrebu.

Višnjić Jevtić, A. (2018) *Odgojiteljska samoprocjena kompetencije za suradnju s roditeljima* (Doktorski rad). Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.

Višnjić Jevtić, A. (2018). Suradnički odnosi odgajatelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. U A. Višnjić Jevtić, I. Visković (Eds.)). *Izazovi suradnje - Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (pp. 77-110). Alfa.

8. PRILOZI

PRILOG 1. – UPITNIK

Iva Canjko

canjko13@gmail.com

Poštovani!

Molim vas da sudjelujete u istraživanju mišljenja roditelja o odgojiteljskoj profesiji. Istraživanje se provodi u svrhu izrade mog završnog rada na Učiteljskom fakultetu Zagreb, Odsjek Čakovec. Tema rada je „Mišljenje roditelja o odgojiteljskoj profesiji“.

Sudjelovanje u ovom istraživanju je dobrovoljno i anonimno. Nema pogrešnih odgovora, a molila bih vas da na pitanja odgovarate iskreno.

Unaprijed zahvaljujem!

Molim Vas da procijenite stupanj slaganja sa navedenim tvrdnjama odabirući broj koji ga najbolje odražava, pri čemu 1 znači uopće se ne slažem, 2 ne slažem se, 3 niti se slažem, niti se ne slažem, 4 slažem se, a 5 u potpunosti se slažem.	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1. Djeca bi svakako trebala polaziti vrtić iako ih ima tko čuvati.	1	2	3	4	5
2. Posao odgojitelja ne sastoji se samo u nadzoru djece tijekom boravka u vrtiću.	1	2	3	4	5
3. U vrtiću ne može raditi bilo koja odgovorna osoba koja voli djecu.	1	2	3	4	5
4. Odgojiteljsko zanimanje je profesija.	1	2	3	4	5
5. Smatram da odgojitelji moraju biti angažirani u suradnji sa stručnjacima.	1	2	3	4	5
6. Smatram da odgojitelji moraju biti angažirani u suradnji s obitelji.	1	2	3	4	5

7. Smatram da odgojitelji moraju biti angažirani u suradnji sa zajednicom.	1	2	3	4	5
8. Smatram da odgojitelj mora imati profesionalne kompetencije što podrazumijeva planiranje, stvaranje poticajnog okruženja, procjenjivanje, refleksiju, dokumentiranje itd.	1	2	3	4	5
9. Smatram da odgojitelj mora poznavati kurikulum kako bi ga mogao primjenjivati.	1	2	3	4	5
10. Smatram da odgojitelj mora imati socijalne kompetencije.	1	2	3	4	5
11. Smatram da odgojitelj mora imati dobre komunikacijske vještine.	1	2	3	4	5
12. Odgojitelji su stručnjaci koji moraju imati visoko obrazovanje.	1	2	3	4	5
13. Smatram da odgojitelj mora imati visok stupanj autonomije.	1	2	3	4	5
14. Odgojitelj se mora cijeli život kontinuirano usavršavati.	1	2	3	4	5
15. Odgojitelj mora biti obrazovan u područjima koja bi mogla zanimati djecu kako bi mogao poduprijeti dječji razvoj.	1	2	3	4	5
16. Smatram da odgojitelj mora biti emocionalno stabilna osoba.	1	2	3	4	5
17. Odgojitelj ima važnu ulogu u djetetovom životu.	1	2	3	4	5
18. Odgojitelji trebaju imati visoki status u društvu.	1	2	3	4	5
19. Odgojitelji su nedovoljno vrednovani u društvu.	1	2	3	4	5
20. Odgojitelji su potplaćeni.	1	2	3	4	5
21. Smatram da nije opravdano odgojitelja zvati "teta".	1	2	3	4	5

Na sljedeća pitanja odgovorite na način da procijenite važnost sljedećih zanimanja za društvo pri čemu 1 označuje najmanje važno, a 10 najviše važno.

Liječnik	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Odvjetnik	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Odgojitelj	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Učitelj/profesor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ekonomist	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Policajac	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Arhitekt	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kozmetičar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Ukoliko želite možete ostaviti komentar ili mišljenje o odgojiteljskoj profesiji.

Za kraj vas molim da ispunite podatke o sebi.

Godine (upišite broj godina)		
Spol	M	Ž
Obrazovanje	Osnovnoškolsko obrazovanje	Srednjoškolsko obrazovanje
	Visokoškolsko obrazovanje	Poslijediplomsko obrazovanje
U kojoj županiji živite?	Međimurska županija	Varaždinska županija
	Zagrebačka županija	Krapinsko-zagorska županija
	Sisačko-moslavačka županija	Karlovačka županija
	Koprivničko-križevačka županija	Bjelovarsko-bilogorska županija

	Primorsko-goranska županija	Ličko-senjska županija
	Virovitičko-podravska županija	Požeško-slavonska županija
	Brodsko-posavska županija	Zadarska županija
	Osječko-baranjska županija	Šibensko-kninska županija
	Vukovarsko-srijemska županija	Splitsko-dalmatinska županija
	Istarska županija	Dubrovačko-neretvanska županija
	Grad Zagreb	
Imate li djecu?	DA	NE
Ukoliko imate djecu jesu li polazila ili još uvijek polaze ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja?	DA	NE

KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Rođena sam 06. kolovoza 1999. godine u Varaždinu. Nakon što sam završila II. Osnovnu školu u Varaždinu, upisala sam Gospodarsku školu Varaždin, smjer ekonomska gimnazija. Na kraju školovanja zainteresiralo me odgojno- obrazovno područje, a posebice rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Nakon mature i završetka srednjoškolskog obrazovanja upisala sam redovni studij ranog i predškolskog odgoja u Čakovcu, a svoje obrazovanje planiram nastaviti na diplomskom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

POTPIS:

Iva Čanija